די אַרבייטער וועלט

אינ'ם אַרבייטער לעבן

פון צפורי.

וויכטיגע פאַסירונגען אין דער אַרבייטער באַוועגונג איבער דער גאַנצער וועלט.

אין דער אַרבייטער וועלט, אין דער וועלט פונ'ם פּראָלעטאַריאַט, וואו אַרבייט און מוסקול הערשען, איז דאָס נייע יאָר, 1930, אויפגענומען געוואָרן מיט וועניג ענטוזיאַזם. הגם דאָס פאַרגאַנגענע יאָר, איז אויפ'ן פּאָליטישען געביעט געווען גאַנץ דערפאָלגרייך פאַר די אַרבייטער.

קודם כל דער אַרבייטער זיעץ אין ענגלאַנד, נאָכדעם דער זיעג פון די אַרבייטער אין אויסטראַליען, זענען דער גרייכונגען פון גאַנץ באַרבייטענדען וועלט פאַר דער אַרבייטער וועלט. אָבער צו זאַמען מיט די פּאָליטישע נצחונות איז ניט געקומען פאַר זיי קיין עקאָנאָמישער נצחון. אויפ'ן עקאָנאָמישען געביעט האָבן די אַרבייטער אין דער גאַנצער וועלט איינשליסענדיג אויך די אינדוסטריעלע אַמעריקע, אַן אונזער קאַנאַדע, באַגלייטענדע דאָס נייע יאָר, מיט פונקט אַזוי וועניג האָפענונגען, אַזוי ווי זיי האָבען מיקבל פּנים געווען דאָס פריערדיגע יאָר פון 1929.

אויב די אַרבייטער האָבען פּאָליטיש געהאַט געוויסע דערגרייכונגען, האָבען זיי אָבער זעהר וועניג דערגרייכט עקאָנאָמיש. כמעט ווי גאָרנים. און פונדעסטוועגען טאָר מען ניט זיין פּעסימיסטיש וועגען דער עקאָנאָמישער צוקונפט פאַר דעם אַרבייטער, איבערהויפּט אויף דעם אַמעריקאַנעם קאָנטינענט. סוף כל סוף קאָן מען דערוואַרטען אַן עגדערונג אויפ'ן עקאָנאָמישען געביעט אויך. און קומען וועט די דאָזיגע ברכה דוקא פון דער איצטיגער כלכּלה. אָט די כלכּלה וואָס רופט זיך אַן „אויטאָמאַטישע דערפינדונגען".

אין דעם יאָנואַר נומער פון דעם „אַמעריקען פעדעריישאָנסט" איז באַר אַן אַן עדיטאָריעל פון דעם פּרעזידענט פון דער אַמעריקען פעדעריישאָן אָף לייבאָר מר. וויליאַם גרין. אין דעם דאָזיגען עדיטאָריעל זאָגט מר. גרין פאָראויס, אַז צו ליעב די נייע דערפינדונגען וואָס וועלען כסדר געמאַכט, וועט, סוף־כּל־סוף פּראָפיטירען ניט בלויז דער אַרבייטער־געבער, נאָר אויך דער אַרבייטער.

צוליעב דער גרויסער פּראָדוקציע וואָס די נייערפינדונגען מאַשינען שאַפען, וועט עס דערמעגליכען דעם אַרבייטער צו אַרבייטען בלויז אַ העלפט פון זיין געוועגלעכער כעל צייט, זאָגט זיך אינ'ם עדיטאָריעל, און אויסער דעם, וועט דער אַרבייטער אויך פּראָפיטירען דורך דעם וואָס ער וועט ניט אַרבייטען אַזוי שווער ווי איצט.

מוז מען מודה זיין, אַז דאָס זענען פאַראויסזאָגונגען וועלכע וועלען זיכער פאַרווירקליכט ווערען, אָבער דער חסרון איז, וואָס עס וויזט אַזאַמען מיט די דאָזיגע שטונדען, פון וואָס דער אַרבייטער וועט זענינסען, וועלען אויך פאַרקלענערט ווערען זיינע ווייַדזשעס. און דאָס איז שוין גאָר ניט אַזאַ גרויסע מעלה. געוויס וואָלט מען נעקאָנט זיין צופרידען מיט די נייע דערפינדונגען, ווען דער אַרבייטער וואָלט פון דעם גענאָסען. אָבער אונטער די איצטיגע אומשטענדען איז די לאַגע אַ גאַנץ אַנדערע.

אפשר וועט דאָך קומען אַן ענדערונג אמאָל.

* * *

אין רוסלאַנד ווערען היינט געמאַכט עקספּערימענטען, וועלכע פאַרדינען, אַז מען זאָל זיך אויף זיי אָפּשטעלען. דאָס זענען עקספּערימענטען, וועלכע וועלען האָבען אַ גרויסען היסטאָרישען ווערט, אויב זיי וועלען דורכגעפירט ווערען.

קודם כל, איז כדאי צו נעמען אין אָנבאַטראַכט די ענדערונגען וואָס וועלען דאָרטען געמאַכט ווערען אינ'ם פאַמיליענלעבען. ניט אַזוי לייכט וועלען די דאָזיגע ענדערונגען דורכגעפירט ווערען, אָבער אויב דאָס וועט דערגרייכט ווערען, און אויב דער עקספּעריעמענט, וועט אויסהאַלטען, דאַן וועט עס אַפשר ווערען אַ מוסטער פאַר דער גאַנצער וועלט. אין די גרויסע אינדוסטריעלע לענדער, וואו די פרוי, איז פונקט אַזוי פאַרשקלאַפט, אַזוי ווי דער מאַן — דאָרט, וואו די פרוי פאַרברענגט דעם גאַנצען טאָג אין שאַף אַדער אין פעקטאָרי — אין יענע לענדער, וועט דער דאָזיגער עקספּערימענט (אויב ער זאָל זיך אַרויסווייזען צו אַרבייטען צופרידענשטעלענד) געוויס נאָכגעפאָלגט ווערען, און דערייַן אליין, וועט שוין רוסלאַנד האָבען איר פאַרדינסט.

אָבער עס ווערט איצט געמאַכט נאָך אַן עקספּערימענט. דאָס איז, דער אַזוי־גערופענער, קאָלעקטיוויזאַציע־פּלאַן, וועל־כער וועט זיכער דיענען אַלס אַ מוסטער השכל פאַר דער גאַנצער וועלט, אויב ער זאָל זיך אַרויסווייזען צו זיין אַ דערפאָלג. דאָס איז דאָך דער איבערגאַנג פון אינדי־ווידועלע איינענטום אויף פאָלקס אָדער רעגיערונגס איינענטום. דאָס איז דאָך כמעט, דער רוקען־ביין פון דער גאַנצער סאָציאַליסטישער טעאָריע, און אין קיין אייַן לאַנד אויף דער גאַנצער וועלט, איז נאָך די דאָזיגע טעאָריע ניט דורכגעפירט געוואָרען אין לעבען, אויסער אין רוסלאַנד, וואו עס וועט איצט אָנהויבען עקספּעריי־מענטירט ווערען.

דאָס זענען צוויי עקספּעריימענטען, וועלכע זענען פון גוואַלדיגער באַרייטונג, ניט בלויז פאַר סאָוויעט־רוסלאַנד, נאָר פאַר דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט.

* * *

אין דער צייט וואָס ביי אונז אין טאַראַנטאַ איז די שטימונג צווישען די קלאָוק אַרבייטער זעהר אָן אָנגעצויגענע, און עס האַלט ביי אַ סטרייק אינ'ם טרייד, מערקט זיך אָבער אַ פאַרבעסערונג אינ'ם קלאָוק־טרייד אין מאָנטרעאָל. אַזוי, יעדעס־פאַלס שרייבט מען אונז פון דאָרטען.

אין דעם קלאָוקמאַכער טרייד אין מאָנטרעאָל, שרייבט מען אונז, הויבען זיך אָן ווייזען צייכענס פון פאַרבעסערונג, און עס זענען פאַראַן גוטע אויסזיכטען, אַז די סיטואַציע וועט זיך קירצליך פאַרבעסע־רען, אָדער עס וועלען זיך שאַפען נישקאַשע־ריגע באַדינגונגען אין טרייד.

מענשען, וועלכע זענען פאַרבונדען מיט דער אינדוסטריע און קאָנען גוט אירע באַדינגונגען גיבען אויבער, אַז די שווערינקייטען זענען באַשטאַנען הויפּט־וועגליך אין דעם, וואָס די מאַנופאַקטשור־ערס האָבען ניט געהאַט די זעלבע פינאַנ־ציעלע מעגליכקייטען אָנצוהויבען דעם סע־אָן ווי אין די פאַריגע יאָרען.

עס האָט זיך געמאַכט אַזוי, דאָס די בענק האָבען ניט געוואָלט פינאַנסירען די מאַנופאַקטשורערס מיט מאַכט סעמפּעלס און דופּליקייטס. אַ טייל האָבען ניט גע־קאָנט דאַרייבער צוטרעטען צו דער אַר־בייט, און אַנדערע, די וועלכע האָבען אָנ־נעפאָנען זייערע סעמפּעלס מיט איינענע מיטלען, האָבען באַשרענקט די אַרבייט און דאַרייבער איז אַרויסגעקומען די לאַגע וואָס אַזוי פיעל קלאָוקמאַכער זענען גע־בליבען אָן באַשעפטיגונג.

עס האָט זיך אויך געמאַכט וואָס אַ צאָל שעפער האָבען זיך ליקווידירט, און נאָך קלאָוקמאַכער זענען געבליבען אָן אַרבייט.

די לאַגע ווערט אָבער, ווי געזאָגט, פאַרבעסערט צו ביסלאַך.

פון די ליקווידירטע שעפער ווערען אַ טייל דערפון אָנגעלעגט אין די אַנ־דערע זענען אויסגעלעגט אַ שעפער, אַז ייער אָפּוועזענהייט וועט זיך ניט פיה־לען. אַ טייל פון דער אַרבייט איז דאָס, וואָס עס ווייזט זיך אַ טענדענץ צו אַזאַ סאָרט אַרבייט וואָס מיז דורכ־אויס געמאַכט ווערען פון קלאָסיפיצירטע אַרבייטער. אָבער וויכטיגער פון אַלץ איז דער פאַקט, וואָס איז באַוואוסט צו יעדען קלאָוקמאַכער, אַז אונטער אַלע אומשטענ־דען גיט דער זעלבער אַז געוועלשאַפט ניט באַנעמען אַן קלאָוקס.

אַזוי שרייבט מען אונז פון מאָנטרע־אָל, וועגען די אויסזיכטען אינ'ם קלאָוק־טרייד. גאַנץ אַנדערש אָבער ניט מען אונז איבער וועגען דער לאַגע ביי די מע־נערשניידער. אין די קרייזען פון די שניידער, קלאָגט מען זיך נאָך אַלץ וועגען דער גערדיקייטער לאַגע וואָס הערשט אינ'ם טרייד. און מען דערצעהלט אונז, אַז שוין לאַנג ווי מאָנטרעאָל מאַרקעט האָט ניט דורכגעלעבט אַזאַ שווערע אינדוסטריעלע לאַגע ווי יעצט. דער סלעם פעריאָד האָט זיך נעצויגען לענגער ווי אַלע מאָל, און אַז עס איז שוין אָנגעקומען דער נייער סעזאָן, האָט זיך די לאַגע ניט פיעל גע־ביטען. אין די לעצטע פאָר חדשים האָ־בען איינינע פירמעס באַנקראָטירט. דער צעטעל פון אַזעלכע פירמעס איז פאַרגרע־סערט אַז געוואָרען שוין גאָר אין די לעצטע וואָכען. אַנדערע פירמעס, וועלכע האָבען זיך ניט דערקלערט באַנקראָט, האָבען אַנאָנסירט, אַז זיי פאַרקלענערען זייער פּראָדוקציע. אין איינינע פאַלען אויף מער ווי העלפט.

און אַז מיר ריידען שוין וועגען מאָנ־טרעאָל איז כדאי צו דערצעהלען, אַז קור־מענדען מאָנטאָג, דעם 13־טען יאָנואַר, וועט זיך אין מאָנוט־ראַיאָל האַטעל עפע־נען די קאָנווענשאָן פון דער אינטערניי־שאָנאַל פאַר וואירקערס יוניאָן.

עס וועט זיין איינע פון די אויפלע־בונגס" קאָנווענשאָנס וואָס זענען לעצ־טענס פאָרגעקומען. די קאָנווענשאָן וועט דאָרפען אויסאַרבייטען די נייטיגע פּלע־נער ווי צו אויפלעגען די פאַרירער יוניאָנס אין די פאַרשידענע פאַר צענטערס פון אַמעריקע.

אויך אין טאַראַנטאַ און מאָנטרעאָל איז נויטיג צו טאָן עפּעס כדי צו מאַכען, אַז די פאַריערס יוניאָן זאָל ווערען לע־בעדיגער, אַקטיווער, און זיך לאָזען טעהר פיהלען אין שטאָדט. די אידישע פאַר־יערס האָבען לעצטענס שטאַרק פאַרנאַכ־לעסיגט זייער יוניאָן.

אַלס אַ סך־הכל קאָן מען זאָגען, זע־נען די אומשטענדען פון די אידישע אַר־בייטער אין אונזער שכנ'ישער שטאָדט, מאָנטרעאָל, פונקט אַזוי גוט אָדער פונקט אַזוי שלעכט ווי ביי אונז.

* * *

די באַוועגונג פאַר אַ פינף טאָגיגער אַרבייטס־וואָך, האָט אין די לעצטע מאָ־נאַטען געמאַכט אַ באַדייטענדען פאָר־שריט. אין פאַרשידענע טריידס און אין פאַרשיעדענע שטעדט אויף דעם אַמעריי־קאַנעם קאָנטינענט, זענען גשלאָסען גע־וואָרען נייע אַגרימענטס, לויט וועלכע אַר־בייטער וועלען זיין באַשעפטיגט בלויז פינף טעג אין דער וואָך, און זיי וועלען אין דער זעלבער צייט ניט ליידען פון קיינע רעדוקציעס פון זייערע געהאַלטען.

אַזאַ קאָנטראַקט איז לעצטענס גע־שלאָסען געוואָרען פון דער שיקאַגאָ טיי־פּאַגראַפיקעל יוניאָן נומער 16, מיט דער פרענקלין אַסאָסיאַיישאָן אָף שיקאַגאָ, אַן אַרגאַניזאַציע וועלכע באַשעפטיגט אַ סך „קאַמערשעל" פרינטערס.

* * *

מעיאָר מעקבריידד האָט פאַראָרדנאָט אַ היבשען טומעל מיט זיין דערקלערונג, וואָס ער האָט געמאַכט, אַז טאַראַנטאַ ליידט היינט פון דער גרעסטער אַרבייטס־לאָזיגקייט אין איר געשיכטע. „עפּעס וועט מיזען געטאָן ווערען, האָט ער גע־זאָגט. די אַרבייטסלאָזיגקייט־סיטואַציע איז שרעקליך און זי וועט ווערען נאָך ער־גער. מענשען וואָס זוכען אַרבייט, האָ־בען באַלאַנגערט מיין אָפּס אַזוי ווי בינען אַרום אַ האָניג־טאָפּ".

די דאָזיגע דערקלערונג פון דעם מע־יאָר האָט געפונען אַן אָפּקלאַנג אויך ביי דער פּראָווינציעלער רעגיערונג, און רייד־דענינג אַיבער דער דאָזיגער סיטואַציע, האָט דער פּאָווינציעלער פּרעמיער, פּייר־גוזאָן, דערקלערט, אַז די פּראָווינץ איז ווילליג צו פאַרטזעצען איר „נדענס" פון אַ דריטעל צום איבערגיגן קאַסט פון שטאַר־טישע פאָבליק אַרבייטען, וועלכע ווערען אונטערגענומען אין פאַרלויף פונ'ם ווינ־טער כדי צו העלפען אויסשאַל די אַרבייטס־לאָזיגקייט. אָבער מיט אַ תנאי, אויב די פעדעראַלע רעגיערונג זאָל אויך ביישטייר ערען אויף ווייטער איר חלק פון אַ דריי־טעל, פונקט ווי אין די פריערדיגע יאָרען.

* * *

איך גלויב אַז אונזערע לעזער זענען שוין באַקאַנט מיט'ן פאַקט, אַז אין דער פּראָווינץ קוויבעק, זענען די קאַטוליישע אַרבייטער, פאַראייניגט אין אַ קאַטוליי־שער יוניאָן, וועלכע איז ניט אָנגעשלאָ־סען אַן דעם קענעדיען טריידס און ליי־באָר קאָנגרעס. די דאָזיגע קאַטוליישע יוניאָן, שטעהט אונטער דער דירעקטער אויפזיכט, און אונטער דעם קאַנטראָל פון דער קאַטוליישער קירך.

לעצטענס האָט דער אַרצבישאָפּ פאַרבס, פאַרעפענטליכט אַ בריעף, וועל־כער איז גלייענען געוואָרען אין אַלע קאַ־טוליישע קירכען, און אין וועלכען די קאַ־טוליישע אַרבייטער ווערען געוואָרענט, חלילה, ניט צו אָנשליסען זיך אָן אַנדערע יוניאָנס, וואו עס ווערט געשאַפען סאָ־ציאַליזם און קאָמוניזם — וואָס איז אויסען צו פאַרניכטען די איצטיגע געזעל־שאַפט.

דער דאָזיגער בריעף האָט אַרויסגע־רופען אַ היבש ביסעל אויפרעגונג אין די קאַנאַדער אַרבייטער קרייזען, אָבער עס ווערט ניט דערוואַרט אַז דער דאָמיניאָן טריידס און לייבאָר קאָנסיל וועלכער איז איצט פאַראַמעלט אין אָטאַוואַ, זאָל ענט־פערען דעם אַרצבישאָפּ אויף זיין בריעף. ניכער וועט די דאָזיגע נאָכצע געשיכטע איינגערירט ווערען.

* * *

די שטימונג צווישען די טאַראַנטאַר קלאָוקמאַכער, איז היינטיגע וואָך, אַ היבש ביסעל אָנגעצויגען, צוליעב דער שענדלי־כער האַנדלונג פון אַ היינער קלאָוק־פירמע, וועלכע האָט אַרונטערגעשיקט אירען אַן אַרבייטער, דערפאַר ווייל ער האָט ניט געקאָנט איינלייגען אַ באַנד פון $200. אַלס סעקיוריטי אַז ער וועט ניט אַרונטער־נעהען אין סטרייק, אויב אַ גענעראַל סטרייק זאָל געפּרופען ווערען.

דער אַרבייטער, וועלכער איז אַ פרע־סער, האָט דערקלערט זיינע באַלעבאָטס, אַז קודם כל, האָט ער ניט קיין $200, און צווייטענס זעהט ער ניט אין צוליעב וואָס ער דאַרף געבען אַזאַ סומע אַלס פאַריר־בערונג. די באַלעבאָטס האָבען דאַריבער ניט געמאַכט קיין לאַנגע שהיות מיט אים, און אים אַרויסגעוואָרפען. די יוניאָן האָט אַז דער פּרעמע דורך איר לאַיער דזש. ל. קאָהען.

די קאָנפערענץ צווישען די קלאָוק מאַנופאַקטשורערס און דער יוניאָן, וועט אָפּגעהאַלטען ווערען קומענדען זונטאָג, ווען בען שלעזינגער, דער פּרעזידענט פון דער אינטערנעישאָנעל ווערט דאָ דער־וואַרט. אויף מאָרגען נאָך דער קאָנפע־רענץ, דאָס הייסט, מאָנטאָג אָוועגט, וועט אין לייבאָר לייסאָאוס אָפּגעהאַלטען ווע־רען אַ מאַס־מיטינג, וואו עס וועלען דיס־קוטירט ווערען די רעזולטאַטען פון דער קאָנפערענץ. די מאַסען־פאַרזאַמלונג וועט אָדרעסירט ווערען פון מר. שלעזינ־גער, מר. בערנאַרד שעהן, א. קירזשנער, און דער דערוויילטער קאָנטראָלער דזשיימס סימפּסאָן.

נאָך צוויי אָרגאַניזיערס זענען באַ־שטימט געוואָרען. זיי זענען מיס מ. וואַר־דעל פון דער בוקביינדינג יוניאָן און מר. דזש. ה. וויליאַמס פון דער אַמאַלגאַמיי־טעד יוניאָן. דיעזע צוויי אָרגאַניזיערס וועלען אַרבייטען מיט די מיידלאַך־אַר־בייטער און מיט די קאַטערס, וועלכע זע־נען מערסטענס קרוסטליכע.

אין אַלגעמיין, קאָן מען זאָגען, אין די לאַנג איצט אויפ'ן קלאָוק פּראָגאָנט ביי אונז אין שטאָדט זעהן אָן אָנגעצייגענע, עס איז מעגליך, אַז דער סכסוך וועט גע־שליכטעט ווערען אויף אַ פריידליכען אופן, עס איז אָבער אויך מעגליך, אַז עס וועט קומען צו אַ העליש פייער . . .

אָנגעקלאָגטע אין דעם קאָמוניסטישן פּראָצעס אין וואַרשע באַקומען שווערע שטראָפען

פון וואַרשע מעלדעט מען:

נאָך אַ וואָך באַטראַכטען דעם גרויס־סען קאָמוניסטישען פּראָצעס דורכ'ן וואַר־שאַווער קרייז געריכט (ווענען אָנהויב פון פּראָצעס האָבען מיר שוין געמאָלדען) האָט דאָס געריכט פאַרעפענטליכט דעם אור־טייל.

צוליעב די מאַניפעסטאַציעס וואָס די יוגענד־קאָמוניסטען האָבען אין צוזאַ־מענהאַנג מיט'ן פּראָצעס איינגעאָרדענט, איז נאָך איינינע שעה פאַר'ן פאַרעפענט־ליכען דעם אורטייל, געוואָרען אַוועגגע־שטעלט אַ פאַרשטאַרקטע פּאָליציי וואַך, באַוואַפענט מיט בייקסען, וועלכע האָט נישט דערלאָזען שטעהן אויף דער גאַס.

אַ שטאַרקע פּאָליציי־וואַך האָט אַריינ־געפירט די 20 באַשולדיגונגס־באַנק, ביי אַן אָנגעשטריינגטער שטילקייט האָט דער פּרעזעס פאַרעפענטליכט דעם אור־טייל:

וויטאָלד טאַמאַראָוויטש איז פאַר־משפּט אויף 8 יאָהר שווערע טורמע! לייב נאַיער, ברוך צוקער, אַלפרעד שאַל — אַלילכער צו 6 יאָהר; משה נאָוואַגרוד־סקי אויף 5 יאָהר; מאיר שפּינעל, מיכאל דוד וואַרשאַווסקי, טויבע טעמקין, חיאַל מאיר פאַלדפאַרב און וואַצלאַוו ווילטשינ־סקי — יעדער צו 4 יאָהר; רייזעל עקס־טערמאַן, טויבע לאַקס, פיינע אַרבנבלום און שפּרה באַלבינדער — איטליכער צו 3 יאָהר טורמע; אהרון־הערש ראָטבאַרד, קייַלע רבקה אופּפאַל און משה פּאַגעלמאַן — יעדער צו 2 יאָהר פעסטונג.

פּרייגעשפּראָכען זענען: — הענריקאַ גרינבערג, ברוך העלער און מאַקסימיליאַן וולאַדיסלאַוו.

די פאַרטיידיגער האָבען ערקלערט, אַז זיי אָפּעלירען אויפ'ן אורטייל.

די פאַראורטיילטע האָבען זיך אייַ־נער מיט'ן אַנדערען נאָכ'ן אורטייל האַר־ציג געפּוישט און זיך געזעגענט מיט זייַ־ערע פאַרטיידיגער, האַנקעדיג זיי פאַר זייער מיה און די פּאָליציי האָט זיי דער־נאָך אַלעמען אָפּגעפיהרט אין טורמע.

נעגנסטער זענען ווידער געוואָרען טעהטיג אין שיקאַגאָ

שיקאַגאָ, יאַנואַר, 7.

די שיקאַגאָר אונטערוועלט האָט אַנ־געהויבען דאָס נייַ־יאָר אויף אַ גאָר גרויס־אַרטיגען אופן, וויסענדיג אַז דער פּאָליציי דעפּאַרטמענט איז פאַרקלענערט געוואָרען מיט 500 פּאָליציסטען צוליעב דעם פאַר־קלענערטען בודזשעט פאַר 1930. האָ־בען באַנדיטען נעכטען ביינאַכט געמאַכט דריי „האָלד־אָפּס". אַן אַטאַקע אויף אַ פרוי, צוויי מענשען געשאָסען, איינעם דערמאָרדעט, אַן אַלערפאַל אויפ'ן נאַ־ראַדזש פון מאָנדעל בראַדערס דעפּאַרט־מענט סטאָר פון וואַנען זיי האָבען צוגע־נומען פאַר 25 טויזענט דאָלאַר ציטרונג, וועלכע האָט נעראַרפּט דערלייוועט ווערען.

מיט אַ „האָלד־אָפּ" אויף דער הויז פון טשאַרלס מ. ריכטער, וואו פינף באַנ־דיטען האָבען צוגענומען פאַר 20 טויי־זענט דאָלאַר דימענטען, האָבען זיי פאַר־ענדיגט אַ טאָג „אַרבייט".

מצבות אויף די קברים פון חברונער קדשים

ירושלים, יאַנואַר, 7. (אויטאַ).

פופצעהן אידישע אַרבייטער האָבען אָנגעהויבען צו שטעלען מצבות אויף די קברים פון די חברונער קדשים, וועלכע זענען געפאַלען אין די לעצטע פּאָגראָמען.

די אַרבייטער האַלטען זיך אויף אין די פאַרלאַזענע אידישע היזער. די רעגי־ערונג האָט גאַראַנטירט די זיכערהייט פון די אַרבייטער.

קיינע פּרעמיומס מיט סאַלאַדאַ אָבער די בעסטע קוואַליטעט אַנשטאָט דעם

"SALADA" TEA

„פּריש פון די גערטנער"

א קאַמפּיין פאַר ערלאַכען נאַנצען ציוניזם מוטיגען און

צו דער אַקציע פאַר'ן פּאַליטישען צענזוס.

פון דר. יצחק שאַפּירא.

טעג געהען און טעג קומען און יע־דער טאָג מיט זיינע נייעסען פון ארץ ישראל. אָט איז אַ „גוטע" בשורה און אָט איז אַ „שלעכטע", אָט „הויבען" זיך די ציוניסטישע האָפענונגען און אָט „פאַר־לען" זיי ווידער, — ממש ווי אַקציעס אויפ'ן בערזע־מאַרק.

און אַז ציוניזם איז געוואָרען אַ ספּע־קולאַציע אַרטיקעל פאַר צושראַפענע בער־זיאַנער איז קיין חידוש ניט, וואָס פון טאָג צו טאָג מערען זיך די פאַרקויפער.

איינער פאַרקויפט דעם הערצילי־נישען ציוניזם, דער צווייטער די האָפע־נונגען אויף אַ אידישער מלוכה, דער דרי־טער די באַלסאָר דעקלאַראַציע מיט'ן מאַנ־דאַט, דער פערטער די אידישע מאָראַרי־טעט, דער פינפטער די פרייע איינוואַנדע־רונג, דער זעקסטער די היסטאָרישע רעכט און אַזוי ווייטער.

מען פאַרקויפט אַלץ — און פאַרוואָס ניט? עס האָט זיי טייער געקאָסט? גע־וועזן אַ „האַס־קאַנינגקטור" אויף ציוניס־טישע אַקציעס, האָבען שפּעקולאַנטען איינגעהאַנדעלט גאַנצע פּעק פאַר אַ שיבוש — אין געקומען אַ פּאַניק און מען פאַר־קויפט פאַר וואָס עס לאָזט זיך.

אַן אַלגעמיינער אויספאַרקויף אויף ציוניזם, כמעט אַ „פייער־סייל"...

ווי בריוו און ווי טיעף האָט די דאָ־זיגע שפּעקולאַנטען־וואַקאַנאַליע אָנגע־ריזט אויף די סאָלידערע טיילען פונ'ם ציוניזם? שווער צו זאָגען. דעם חשבון וועט מען קאָנען מאַכען ערשט שפּעטער, פיעל וויכטיגער איז דאָס פאָלגענדע:

פאַראַן אַ געוויסער אין אומדערשי־טערליכער קערען אין דער ציוניסטישער באַוועגונג וועמענס ציוניסטישע האָפענונ־גען — טאָקע די פול־און־היים־בלוטיגע אויף טיפען גלויבען און משיח'ישען ווי־לען באַזירט ציוניסטישע האָפענונגען — זענען אויך אינ'ם איצטיגען תהו־ובהו ניט באַרירט געוואָרען.

פאַראַן די אָרגאַניזירטע אידישע אַר־בייטערשאַפט אין ארץ ישראל — און אָט דעם פעלז פון דער ארץ ישראל'דיגער ווירקליכקייט וועלען קיין שום בייזע ווי־טען ניט מעהר ריהרען פון אָרט.

און ווי לאַנג עס זאָל ניט אָנהאַלטען די איצטיגע וואַקאַנאַליע פון אָפענע שונאי־ציון און צושראַפענע האַלב ציוניס־טישע גרים, איינס איז געוויס: דער קול פון פולען, מיטיגען און הונדערט־פּראָצענטיגען ציוניזם וועט מעהר ניט אָנטשווייגען ווערען.

* * *

איז דער ציוניזם אַ גערעכטע פאָדע־רונג? איז ביכטיג אַז דאָס אידישע פאָלק איז באַרעכטיגט אויף אַ שטיקעל פלאַץ אונטער דער זון אפילו אויך דאָ, ווען די לאַנגע ערד וואָלט שוין זיין באַוועגט ביז'ן לעצטען קוואַדראַט־מעטער? קאָנען מיר די דאָזיגע פאָדערונג מיט אַ ר י י נ ע ס ג ע ו ו ר י ס ע ן פאַרטיידיגען פאַר זיך אין פאַר דער וועלט?

איז ריכטיג, אַז ארץ ישראל איז אויס־זער לעצטער און אויך איין־און־איינצי־קער תיקון, וואָס נאָר ער אַליין איז בכח אונז אָפּצוראַטעווען פון פיזישען אונטער־גאַנג און פון מאָראַלישער צופוילונג?

די אידישע אַרבייטערשאַפט אין ארץ ישראל ענטפערט אויף די אַלע פראַגען מיט אַ „יאָ". וואָס קומט פון טיפען גלוי־בען און ריינעם געוויסען, און דאָ שטעקט אויך דער גרויסער סוד ניט בלויז פון אירע אויבערמענשליכע כחות אינ'ם אַריבערטראָגען פיזישע ענוים קשים, נאָר אויך פון איר אומבאַזיגבאַרען גלויבען אינ'ם ענדליכען פולען נצחון פונ'ם ציו־ניזם.

און פון דאָנען ווערט אויך פאַר־שטענדליך ווי אַזוי עס קומט, אַז אין די דאָזיגע טעג פון ציוניסטישען אויספאַר־קויף, גראַב איז די טעג, ווען זשורנאַליס־טישע פּערלערס שריינען שוין אויס אין די נאַסען די פּרייזען פון די „געפאַלאַטע ציוניסטישע באַלונען", ווען זשיטלאָווסקי זוכט שוין אַ נייע טעריטאָריע און ווען אַ גוי'אישער פריינט אונזערער, רודאָלף ראַ־קער, דאַנק'ט זיך שוין אפילו ווענען שיפסקאַרטען פאַר דער ביסעלע ארץ ישראל אידען — אַז נאָר איצט קומט די אידישע אַרבייטערשאַפט פון ארץ ישראל ניט בלויז אַ רוף פאַר נייע טויזענטער חלוצים, נאָר זי פּראָקלאַמירט טאָר אַ קאַמפּיין פאַר פולען, הונדערט פּראָצענטיגען ציוניזם.

אַלזאָ: אין משך פון די נאָהענטע וואָכען וועלען די אַמעריקאַנער חברים פון די אָרגאַניזירטע אידישע רבייטער אין ארץ ישראל, די אַמעריקאַנער פּועלי ציון פון די פאַראייניגטע שטאַטען און פון קאַ־נאַדע, זיך ווענדען צו דער אידישער באַ־פעלקערונג פון דער ארץ מיט אַ רוף פאַר נייע טויזענטער חלוצים, נאָר זי פּראָקלאַמירט טאָר אַ קאַמפּיין פאַר פולען, הונדערט פּראָצענטיגען ציוניזם.

אַלזאָ: אין משך פון די נאָהענטע וואָכען וועלען די אַמעריקאַנער חברים פון די אָרגאַניזירטע אידישע רבייטער אין ארץ ישראל, די אַמעריקאַנער פּועלי ציון פון די פאַראייניגטע שטאַטען און פון קאַ־נאַדע, זיך ווענדען צו דער אידישער באַ־פעלקערונג פון פיזישען אונטער־גאַנג און פון מאָראַלישער צופוילונג?

די אידישע אַרבייטערשאַפט טאָר אין ארץ ישראל ענטפערט אויף די אַלע פראַגען מיט אַ „יאָ". וואָס קומט פון טיפען גלוי־בען און ריינעם געוויסען, און דאָ שטעקט אויך דער גרויסער סוד ניט בלויז פון אירע אויבערמענשליכע כחות אינ'ם אַריבערטראָגען פיזישע ענוים קשים, נאָר אויך פון איר אומבאַזיגבאַרען גלויבען אינ'ם ענדליכען פולען נצחון פונ'ם ציו־ניזם.

און פון דאָנען ווערט אויך פאַר־שטענדליך ווי אַזוי עס קומט, אַז אין די דאָזיגע טעג פון ציוניסטישען אויספאַר־קויף, גראַב איז די טעג, ווען זשורנאַליס־טישע פּערלערס שריינען שוין אויס אין די נאַסען די פּרייזען פון די „געפאַלאַטע ציוניסטישע באַלונען", ווען זשיטלאָווסקי זוכט שוין אַ נייע טעריטאָריע און ווען אַ גוי'אישער פריינט אונזערער, רודאָלף ראַ־קער, דאַנק'ט זיך שוין אפילו ווענען שיפסקאַרטען פאַר דער ביסעלע ארץ ישראל אידען — אַז נאָר איצט קומט די אידישע אַרבייטערשאַפט פון ארץ ישראל ניט בלויז אַ רוף פאַר נייע טויזענטער חלוצים, נאָר זי פּראָקלאַמירט טאָר אַ קאַמפּיין פאַר פולען, הונדערט פּראָצענטיגען ציוניזם.

אַלזאָ: אין משך פון די נאָהענטע וואָכען וועלען די אַמעריקאַנער חברים פון די אָרגאַניזירטע אידישע רבייטער אין ארץ ישראל, די אַמעריקאַנער פּועלי ציון פון די פאַראייניגטע שטאַטען און פון קאַ־נאַדע, זיך ווענדען צו דער אידישער באַ־פעלקערונג פון פיזישען אונטער־גאַנג און פון מאָראַלישער צופוילונג?

די אידישע אַרבייטערשאַפט טאָר אין ארץ ישראל ענטפערט אויף די אַלע פראַגען מיט אַ „יאָ". וואָס קומט פון טיפען גלוי־בען און ריינעם געוויסען, און דאָ שטעקט אויך דער גרויסער סוד ניט בלויז פון אירע אויבערמענשליכע כחות אינ'ם אַריבערטראָגען פיזישע ענוים קשים, נאָר אויך פון איר אומבאַזיגבאַרען גלויבען אינ'ם ענדליכען פולען נצחון פונ'ם ציו־ניזם.

אין פון דאָנען ווערט אויך פאַר־שטענדליך ווי אַזוי עס קומט, אַז אין די דאָזיגע טעג פון ציוניסטישען אויספאַר־קויף, גראַב איז די טעג, ווען זשורנאַליס־טישע פּערלערס שריינען שוין אויס אין די נאַסען די פּרייזען פון די „געפאַלאַטע ציוניסטישע באַלונען", ווען זשיטלאָווסקי זוכט שוין אַ נייע טעריטאָריע און ווען אַ גוי'אישער פריינט אונזערער, רודאָלף ראַ־קער, דאַנק'ט זיך שוין אפילו ווענען שיפסקאַרטען פאַר דער ביסעלע ארץ ישראל אידען — אַז נאָר איצט קומט די אידישע אַרבייטערשאַפט פון ארץ ישראל ניט בלויז אַ רוף פאַר נייע טויזענטער חלוצים, נאָר זי פּראָקלאַמירט טאָר אַ קאַמפּיין פאַר פולען, הונדערט פּראָצענטיגען ציוניזם.

אַלזאָ: אין משך פון די נאָהענטע וואָכען וועלען די אַמעריקאַנער חברים פון די אָרגאַניזירטע אידישע רבייטער אין ארץ ישראל, די אַמעריקאַנער פּועלי ציון פון די פאַראייניגטע שטאַטען און פון קאַ־נאַדע, זיך ווענדען צו דער אידישער באַ־פעלקערונג פון פיזישען אונטער־גאַנג און פון מאָראַלישער צופוילונג?

די אידישע אַרבייטערשאַפט טאָר אין ארץ ישראל ענטפערט אויף די אַלע פראַגען מיט אַ „יאָ". וואָס קומט פון טיפען גלוי־בען און ריינעם געוויסען, און דאָ שטעקט אויך דער גרויסער סוד ניט בלויז פון אירע אויבערמענשליכע כחות אינ'ם אַריבערטראָגען פיזישע ענוים קשים, נאָר אויך פון איר אומבאַזיגבאַרען גלויבען אינ'ם ענדליכען פולען נצחון פונ'ם ציו־ניזם.

ווי האַלט עס מיט'ן אַראַבישען באַיקאָט אין א"י

(פאָרעצענונג פון פיידזש 4)

ירושלים אַ סומע פון איין און־דרייסיג טויזענט פונט. פון זיי דאַרפען פינף און צוואַנציג טויזענט געהן אויף לאַנג טערמי־נישע הלוואות פאַר די יעניגע פאַבריקאַנ